

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 19968
Tarih : 21.09.2026

49797

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın, Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Özgül Saki
İstanbul Milletvekili

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı'nın (PISA) 2025 sonuçları, Türkiye'de eğitim sisteminin yalnızca akademik başarı üzerinden değerlendirilemeyeceğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Türkiye, PISA 2025'te matematik, fen ve okuma alanlarının üçünde de 2022'ye göre puanlarını yükseltmiştir. OECD de Türkiye'deki bu yükselişin önceki yıllarda başlayan olumlu eğilimi sürdürdüğünü belirtmektedir.

Ancak eğitim hakkı ve eğitimin niteliğinin göstergesi, çocukların uluslararası bir sınavdaki ortalama puanlarına indirgenemez. Nitekim, PISA'nın ortaya koyduğu asıl önemli tablo, hangi çocukların başarılı olabildiği, hangi çocukların eğitim sisteminin dışında veya kıyısında kaldığı ve eğitim kaynaklarının kimlere ulaştığı gerçeğidir.

Türkiye'de sosyoekonomik açıdan en avantajlı yüzde 25'lik öğrenci grubu ile en dezavantajlı yüzde 25'lik grup arasında fen bilimlerinde 81 puanlık fark bulunmaktadır. Daha da önemlisi, OECD verilerine göre 2015-2025 döneminde Türkiye'de bu fark genişlemiş; 'performanstaki' gelişim avantajlı öğrencilerde dezavantajlı öğrencilere göre daha yüksek gerçekleşmiştir. OECD ülkeleri ortalamasında ise aynı dönemde bu fark daralmıştır.

Bu veri, eğitimde eşitsizliğin kendiliğinden oluşmadığını; aksine toplumda giderek güçlenen sınıfsal ayrımın, yoksulluğun ve siyaset odaklı eğitim politikalarının okul sıralarına taşındığını göstermektedir.

Önemli olması gereken soru; 'Türkiye PISA'da kaçınıcı sıraya yükseldi?' değildir. Asıl soru, yoksul bir çocuğun eğitim hakkının ailesinin gelirinden ne ölçüde bağımsız olduğu; kız çocuklarının eğitim sürecinde hangi toplumsal cinsiyet engelleriyle karşılaştığı; çocukların sınıfsal, cinsiyete dayalı, bölgesel, etnik ve diğer eşitsizlikler nedeniyle eğitim hakkından ne ölçüde mahrum kaldığıdır.

Eğitim sisteminde bir AKP politikası olan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “millî şahsiyet”, “millî bilinç”, “millî ve manevi değerler”, “ahlaki bilinç” ve “erdem-değer-eylem” çerçevesi üzerinden tanımlanarak uygulanmaktadır.

Halbuki eğitim kurumlarının görevi çocukları önceden belirlenmiş bir ahlaki, toplumsal veya milli kimliğe biçimlendirmek değil; çocukların özgürce düşünebildiği, sorgulayabildiği, farklılıklarla birlikte yaşayabildiği, toplumsal eşitsizlikleri kavrayabildiği ve kendi yaşamları üzerinde söz sahibi olabildiği bir kamusal alan yaratmaktır. Tam da bu nedenle Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin “değer” ve “ahlak” anlayışının hangi toplumsal ilişkileri yeniden ürettiği sorusu önem kazanmaktadır.

Çünkü eğitim alanı sınıfsal ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden bağımsız değildir.

Yoksul bir çocuğun okula aç gelmesi ile varlıklı bir çocuğun özel ders, teknolojik araç ve her türlü olanağa ve güvenli çalışma ortamına sahip olduğu gerçeği göz önünde kaynken, aynı şartlar varmışçasına değerlendirmeler yapılamaz. Kız çocuğunun ev içi bakım yükü nedeniyle ders çalışamaması ile erkek çocuğunun aynı yükü taşımaması da yalnızca bireysel başarı üzerinden açıklanamaz.

Dolayısıyla eşitsiz koşullarda yaşayan çocuklara eşit davranmak, eğitimde eşitlik yaratmaz. Kamusal eğitim politikası, eşitsizliği yeniden üretmek yerine onu azaltmak zorundadır. PISA 2025 sonuçları bu açıdan son derece çarpıcıdır.

Okula devam etmeyen çocukların nedenlerini araştırmadan, yoksulluk ile eğitim arasındaki ilişkiyi çözmeden ve çocukların okulda kalmasını sağlayacak kamusal sosyal politikaları geliştirmeden yalnızca müfredat değiştirerek veya sınav sistemini değiştirerek, eğitimde nitelik artışı sağlamak mümkün değildir.

Nitekim PISA 2025, Türkiye'deki öğrencilerin yaşam doyumunun da OECD ülkeleri arasında en düşük düzeylerden biri olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin PISA yaşam doyumu endeksi 6,23 ile 83 ülke ve ekonomi arasında 79'uncu sıradadır.

Bu durum eğitim politikasının yalnızca ‘başarılı öğrenci’ üretme hedefiyle sınırlanamayacağını göstermektedir. Çocukların nasıl hissettiği, okulda kendilerini güvende hissedip hissetmedikleri, sözlerinin dinlenip dinlenmediği, şiddet ve zorbalıktan korunup korunmadıkları da eğitim hakkının parçasıdır.

PISA 2025'e göre Türkiye'de öğrencilerin yüzde 21'i ayda birkaç kez veya daha sık en az bir tür akran zorbalığına maruz kaldığını bildirmiştir. Öğrencilerin yüzde 32'si ise fen derslerinin çoğunda veya tamamında düzgün çalışmadığını ifade etmiştir.

Bunun yanında Türkiye'de öğrencilerin yüzde 24'ü eğitim materyali eksikliğinin, yüzde 14'ü ise fiziksel altyapı eksikliklerinin öğretimi aksattığı okullarda eğitim görmektedir. Öğretmen dışındaki yardımcı personel eksikliği de öğrencilerin yüzde 43'ünün bulunduğu okullarda sorun olarak bildirilmiştir.

Dolayısıyla PISA 2025'in ortaya koyduğu tablo, yalnızca puanların yükseldiği bir tablo değildir. Aynı zamanda yoksulluk, eşitsizlik, devamsızlık, okul kaynakları, öğrencilerin iyi oluşu ve eğitim hakkına erişim sorunlarının sürdüğü bir eğitim sistemine işaret etmektedir.

Bu çerçevede PISA 2025'in verileri ile AKP iktidarının eğitim politikaları tercihlerini ve özellikle Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin sonuçlarını birlikte değerlendirilmek gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. PISA 2025 sonuçlarında Türkiye'nin matematik, fen ve okuma alanlarının üçünde de 2022 yılına göre puanlarını yükseltmesinin hangi eğitim politikalarının ve uygulamalarının sonucu olduğu Bakanlığınız tarafından nasıl değerlendirilmektedir?
2. OECD ülkeleri ortalamasında 2015-2025 döneminde sosyoekonomik başarı farkı daralırken Türkiye'de bu farkın genişlemiş olması, Türkiye'de eğitimdeki eşitsizlik ve eğitimin özelleştirilmesi politikaları ilişkilendirilmekte midir?
3. PISA Türkiye sınavlarında merkezi yerleştirme puanı ile yerleştirilen öğrenci sayısı ve oranı nedir? Özellikle Fen, Sosyal Bilimler ve merkezi puanlı görece daha başarılı okul ve öğrenciler örnekleme daha fazla mı yer almıştır?
4. MESEM öğrencileri, Açık Okul öğrencileri, devamsız öğrenciler PISA sınavında temsil edilmiş midir? Kayıt dışı kalanlarla birlikte ne kadar oran evren ve örnekleme temsil edilmemiştir? 15 yaş öğrenci toplam sayısına göre hangi okullardan öğrenciler daha ağırlıklı temsil edilmiştir? Yabancı öğrenciler örnekleme yer almış mıdır?
5. PISA için belirlenen okullarda çocuklar sadece özel olarak PISA sınavına mı hazırlanmıştır?
6. Bakanlığınız, PISA puan artışını açıklarken sosyoekonomik açıdan dezavantajlı öğrenciler ile avantajlı öğrenciler arasındaki 81 puanlık fen bilimleri farkını nasıl değerlendirmektedir?
7. Sosyoekonomik olarak en dezavantajlı yüzde 25'lik öğrenci grubunun okul türü, bölge, cinsiyet ve hane gelir düzeyine göre PISA performansı nedir?
8. Devamsızlık oranının yoksulluk, çocuk işçiliği, MESEM, açık öğretim, ulaşım, beslenme, barınma ve bakım emeğiyle ilişkisini inceleyen Bakanlık araştırmaları var mıdır? Devamsızlık oranları kız ve erkek öğrenciler açısından ayrı ayrı nedir? Devamsızlık oranlarının okul türleri, iller, bölgeler ve sosyoekonomik gruplar bakımından dağılımı nedir?
9. PISA 2025'e göre Türkiye'de öğrencilerin yüzde 24'ünün eğitim materyali, yüzde 14'ünün ise fiziksel altyapı eksikliğinin bulunduğu okullarda eğitim gördüğü dikkate alındığında, bu okulların hangi illerde ve hangi okul türlerinde yoğunlaştığını açıklayabilir misiniz?
10. Eğitim politikalarının oluşturulmasında öğrencilerin yalnızca akademik başarılarının değil; okula devam durumlarının, yaşam koşullarının, kendilerini okulda güvende hissedip hissetmediklerinin ve yaşam doyumlarının da temel göstergeler olarak

değerlendirilmesi için Bakanlığınız tarafından yürütülen bir çalışma bulunmakta mıdır? PISA 2025 sonuçlarında Türkiye'nin yaşam doyumu endeksinin 6,23 olması ve Türkiye'nin 83 ülke ve ekonomi arasında 79'uncu sırada yer alması Bakanlığınız tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

11. PISA 2025 sonuçlarına göre Türkiye'deki öğrencilerin yüzde 21'inin ayda birkaç kez veya daha sık en az bir tür akran zorbalığına maruz kaldığını bildirmesi karşısında Bakanlığınız tarafından hangi önlemler alınmıştır?
12. PISA 2025'te Türkiye'de öğrencilerin yüzde 52'sinin yapay zekâ araçlarını haftada en az bir kez öğrenme amacıyla kullandığı dikkate alındığında, yapay zekâyâ erişimin varlıklı ve yoksul öğrenciler arasında yaratabileceği yeni eşitsizlikleri azaltmak amacıyla Bakanlığınız somut bir programı olacak mıdır?
13. Yoksulluğun eğitim başarısı üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla ücretsiz okul yemeği, ücretsiz ulaşım, ücretsiz kırtasiye, ücretsiz internet ve dijital cihaz desteğini bütün öğrencileri kapsayacak şekilde uygulamaya geçirme yönünde Bakanlığınızın bir programı mevcut mudur?
14. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin iddia edilen başarısı yalnızca PISA, LGS ve YKS gibi ölçme araçlarıyla mı değerlendirilecektir; yoksa eğitimde sınıfsal ve toplumsal cinsiyet eşitliği, okula devam, çocuk işçiliğinin azalması, kız çocuklarının eğitimde kalması, öğrenci iyi oluşu ve kamusal kaynaklara erişim gibi göstergeler de performans kriterleri arasına alınacak mıdır?